

تأملات علمی آقای ژورنال‌یست

سرعت در انتشار، به امید برانگیزاندن
سیاست‌گذاران و نخبگان

مهدی ابراهیم‌زاده

«ما و ژئوپلیتیک علم» با عنوان فرعی «جستاری در رتبه‌بندی علمی کشورها»، کتابی از حسین انتظامی است که اخیراً انتشارات «خبر امروز» آن را با تیراژ ۲۰۰۰ نسخه، در ۸۰ صفحه و با قیمت ۳۰۰۰ تومان منتشر کرده است.

حسین انتظامی متولد ۱۳۴۶ در مشهد، مهندسی نفت خوانده و دکترای مدیریت استراتژیک دارد. «روزنامه‌نگاری و روزنامه‌داری»، «مدیریت مطبوعاتی»، «دغدغه‌های امروز مطبوعات»، «نقطه» و «ناوبری وب» از جمله کتاب‌های قبلی اوست. در توضیحات پشت جلد کتاب، از دو کتاب اول او به عنوان تنها متون بومی در حوزه مدیریت مطبوعات نام برده شده

تصرف می‌کند، دیگری نیز چنان باشد» و «فیض کاشانی گفته است: موااسات در میان برادران، عبارت از یاری کردن با جان و مال و جز این‌هاست درباره هر چیزی که نیاز به یاری کردن داشته باشد». (الحیات، ج ۲ ص ۱۵۵ و ۱۵۶) این وظیفه هر مؤمنی است، نسبت به هر نیازی که برادر دینی وی داشته باشد. تا زمانی که این برادری اسلامی در جامعه تحقق نیافته است، عدالت تحقق نیافته است و اغنیا (به معنای وسیع لفظ) ظالم و غاصبانند. شاید کسی از روی ظاهر احکام بگوید من مالی را از طریق مشروع کسب کرده‌ام و اکنون مالک آن هستم، پس حق دارم آن را در هر راهی که خود می‌خواهم و خلاف شرع نباشد صرف کنم. به چنین کسی باید گفت که احکام اسلام یک نظام است و اگر در اسلام مالکیت محترم شمرده شده است، این مالکیت مطلق نیست. به عبارت دیگر، چنین است که اگر تو چیزی داشتی و مسلمانی به آن محتاج بود و تو به آن محتاج نبودی، تنها راه مشروع صرف کردن آن، رفع نیاز برادر دینی است. در روایت امیرالمؤمنین (ع) آمده است که توانگران تا حدی که فقیران با وسعت و به خوبی زندگی کنند (قدر الذی یسع الفقراء هم) مسئول‌اند: «خدا بر اغنیا واجب کرده است که زندگی فقیران و نیازمندان را به خوبی تأمین کنند. در این صورت اگر فقیران از زندگی افتادند یا رنج کار، آن‌ها را از پا درآورد یا برهنه و بی‌سامان ماندند، سبب آن خودداری ثروتمندان از رساندن حق نیازمندان به آنان است و فکر نکنند که قسِر در می‌روند، بلکه قطعاً خداوند در روز قیامت آنان را مواخذة خواهد کرد و به عذابی دردناک دچار خواهد ساخت».

نویسنده در پایان، به همان مسئله‌ای می‌پردازد که کتاب را با آن آغاز کرده بود: «در زمان طاغوت، از راه سخنرانی یا نوشتن مقاله و کتاب، می‌شد از اسلام سخن گفت و از تعالیم و احکام اسلام دفاع کرد»؛ چون حکومت به دست کسانی بود که به هیچ‌وجه اهل دینداری و ادعای دینی نبودند: «اما امروزه که در عمل (اگرچه به‌صورت ظاهر) قدرت در دست دینداران و مدعیان دینداری و عمل به احکام دین است و قاعداً باید قرآن کریم، قانون اساسی و ملاک بی‌گفت‌وگوی عملکردها، در جامعه و سیاست و حکومت و عدالت و معیشت باشد، دفاع لفظی و مقاله‌ای و شعاری و خطابه‌ای از دین، ارزشی چندان نمی‌تواند داشت». در این شرایط هر مسلمانی می‌داند که حفظ دین واجب‌تر از هر چیزی از جمله ملاحظات و مصلحت‌بینی‌هاست. «در این اوقات است که بنابر احادیث معتبر نیز به حکم عقل عملی دینی، باید دانشمندان اسلام‌شناس متعهد و جامعه‌گرا و انسان‌دوست و عدالت‌طلب و خلق‌زیست و خلق‌اندیش و آفاق‌آفرین، به نوشتن کتاب‌هایی متقن و مستند دست یازند و حقایق دین و تعالیم دین، از جمله ویژگی‌های حکومت‌های صالح و دینی را به مردم بشناسانند و «سبک زندگی اسلامی» را معرفی کنند تا دل دوست، مطمئن گردد و زبان دشمن بریده و شگرد نفوذی، بی‌اثر».

او در انتهای کتاب به همین بحث برمی‌گردد و به این حدیث پیامبر اشاره می‌کند که «هر زمان، در میان مسلمان، بدعت‌هایی ظهور کرد، واجب است عالم دینی، علم و اطلاعات دینی خود را، آشکارا به مردم برساند». عالم در این روایت هر «حوزه‌دیده یا عربی‌خوانده» ای نیست، بلکه منظور «عالمی جامع است که ابعاد دین را بشناسد و با فرهنگ انسانی آشنا باشد، از زمان و مکان درکی ملموس داشته باشد و از انسان معاصر و جهان معاصر باخبر باشد». او باید به تعبیر روایات «العالم بزمانه» باشد. چنین عالمی باید بدعت‌های نظری و عملی را فریاد زند. حکیمی می‌گوید: کتاب «منهای فقر» برای عمل به دستور پیامبر اکرم (ص) در حدیث «تفی البدعة» نوشته شد.